

Plenum

Onsdag 19.6.2024 kl. 15.35—17.08

2. Regeringens proposition till riksdagen om en andra tilläggsbudget för 2024

Regeringens proposition RP 54/2024 rd
Tilläggsbudgetmotion TBM 1-4/2024 rd
Utskottets betänkande FiUB 12/2024 rd

Enda behandlingen

Förste vice talman Paula Risikko: Ärende 2 på dagordningen presenteras för enda behandling. Till grund för behandlingen ligger finansutskottets betänkande FiUB 12/2024 rd.

Behandlingen av ärendet inleds på onsdagen med en allmän debatt innehållande en snabbdebatt, där de inlägg som ledamöterna anmält sig för på förhand får vara högst fem minuter långa. Talmanskonferensen rekommenderar att även de inlägg som hålls efter snabbdebatten är högst fem minuter långa. — Och utskottets ordförande, ledamot Lohi presenterar, varsågod.

Debatt

15.35 **Markus Lohi kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen valtiovarainvaliokunnan mietinnön koskien hallituksen esitystä vuoden 2024 toiseksi lisätalousarvioksi. Tässä tämän vuoden toisessa lisätalousarvioesityksessä tuloarviota korotetaan 141 miljoonalla eurolla ja määrärahoja vähennetään 53 miljoonalla eurolla.

Verotuloarviot ovat aika merkittävä osa tätä lisätalousarvioesitystä. Verotuloarviota alennetaan nettomääräisesti yhteensä 261 miljoonalla eurolla. Verotuloarvio perustuu huh-tikuussa 2024 julkaistuun valtiovarainministeriön ennusteeseen. Yhteisöveron tuottoarviota alennetaan 469 miljoonalla eurolla sekä sähköalan ja fossiilisten polttoaineiden alan väliaikaisen voittoveron tuottoarviota vähennetään 150 miljoonalla eurolla. Perintö- ja lahjaveron tuottoarviota puolestaan korotetaan 115 miljoonalla eurolla ja korkotulojen lähdeveron tuottoarviota nostetaan 106 miljoonaa euroa. Lisäksi verotuloarvioon vaikuttaa muun muassa arvonlisäveron tuottoarvion korotus, 107 miljoonaa euroa, mikä sisältää yleisen arvonlisäverokannan korotuksen 24 prosentista 25,5 prosenttiin syyskuun alusta 2024 alkaen.

Suurimmat määrärahamuutokset liittyvät tarvearvioiden tarkentumisiin ja ajoitusmuutoksiin. Esimerkiksi EU-jäsenmaksun ja uusiutuvan energian tuotantotuen määräraha-arvioita alennetaan kuten myös pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanoton ja tukien tarvearvioita. Toisaalta työttömyysetuuksien ansioturvan ja vuorottelukorvauksen tarvearvio on noussut 33 miljoonaa euroa, kuten myös valtionvelan korkomenoarvio, 73 miljoonaa euroa. Lisäksi maksuaikataulun muutoksista aiheutuen Laivue 2020 -hankkeen, energiatuen ja EU:n rakennerahasto-ohjelman määrärahoja myöhennetään jatkovuosille.

Punkt i protokollet PR 69/2024 rd

Valtion lisätalousarvioesitys sisältää myös neljälle liikennehankkeelle kohdennettua rahoitusta, ja myös turvallisuuteen ja huoltovarmuuteen kohdentuu useita lisäyksiä. Valiokunta nostaa lisäksi mietinnössään esiin, että toisen lisätalousarvion myötä valtio saa luopua kokonaan omistuksestaan A-Kruunu Oy:ssä.

Hallituksen esitys vähentää valtion nettolainanoton tarvetta 194 miljoonaa euroa. Valtion vuoden 2024 nettolainanotoksi arvioidaan noin 12,7 miljardia euroa ja budjetoidun valtionvelan määrän arvioidaan olevan noin 169 miljardia euroa vuoden 24 lopussa, mikä on noin 60 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen. Toisen lisätalousarvion jälkeen jakamaton varaus on 337 miljoonaa euroa, kun huomioidaan hallituksen harkinnanvaraisesti linjaama 300 miljoonan euron kehystason laskeminen, kehyksen hinta- ja rakenne-muutokset sekä kehykseen kuuluvien menojen alentuminen.

Yhteenvetona voidaan todeta, että hallituksen esityksessä ehdotetaan määrärahoihin 53 339 000 euroa vähennystä ja tuloarvioihin 140 526 000 euron lisäystä ja nettolainanottoon ja velanhallintaan 193 865 000 euron vähennystä. Ehdotettujen muutosten jälkeen olisivat kuluvan vuoden budjetoidut tuloarviot ja määrärahat varsinainen talousarvio ja lisätalousarviot huomioon ottaen yhteensä 87 996 454 000 euroa eli hyvinkin lähelle 88 miljardia.

Valiokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy hallituksen esitykseen sisältyvän ehdotuksen vuoden 2024 toiseksi lisätalousarvioksi edellä todetuin muutoksin ja eduskunta hylkää lisätalousarvioaloitteet 1—4 ja eduskunta päättää, että vuoden 2024 toista lisätalousarviota sovelletaan 1.7.2024 alkaen.

Arvoisa puhemies! Tähän valiokunnan mietintöön on jätetty neljä vastalauseetta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten mennään puhujalislle. Edustaja Kalli, poissa. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

15.41 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Tuossa edellä valiokunnan puheenjohtajana esittelin tämän valiokunnan mietinnön. Kuten tuossa totesin, tähän valiokunnan mietintöön sisältyy neljä vastalauseetta. Yksi vastalause eli vastalause numero kaksi on keskustan valiokuntaryhmän jättämä vastalause, jossa kannetaan erityistä huolta siitä, että viimeisten talousennusteiden pohjalta Suomi ei — vaikka kuinka on tehty toimenpiteitä — kykene taloutta tasapainottamaan niin, että meidän alijäämä tältä vuodelta olisi EU:n finanssipoliittisten sääntöjen mukainen. Eli tavoitehan on ollut, että se olisi alle kolme ja puoli prosenttia bruttokansantuotteesta. Nyt valtiovarainministeriön uusimmat ennusteet osoittavat, että tänä vuonna se alijäämä nousee peräti 3,7 prosenttiin. Ja tämän pohjalta näemme jo nytten, että se linjaus, mitä hallitus on tehnyt, että se hyvin kiireellä... Minusta ei suotta ole sanottu, että arvonlisäveron korotus heti kesän jälkeen syyskuun alusta on jonkunlainen paniikkiratkaisu. Tämä paniikkiratkaisu ei tule auttamaan, ei tule olemaan siis lääke siihen vaivaan, jota sillä pyritään nyt parantamaan. Tämä sen sijaan aiheuttaa erittäin suuria ongelmia suomalaisen elinkeinoelämän, erityisesti pienten yritysten, parissa, jotka eivät kykene järjestelmissään — kassajärjestelmissään, taloushallintojärjestelmissään — millään tavalla varautumaan tähän.

Kun on kysytty Taloushallintoliiton toimesta — tämä kysely tuli esille meidän verojaoston asiantuntijakuulemisessa —, kuinka yritykset näkevät, pystyvätkö he varautumaan tähän näin nopealla aikataululla, niin peräti 30 prosenttia sanoo, että ei kyetä. Tässä on nyt iso riski, että tällä paniikkiratkaisulla tullaan aiheuttamaan paljon isompi vahinko kuin

Punkt i protokollet PR 69/2024 rd

mitä siitä tullaan saamaan hyötyä. Olisi varsin surkea tilanne, jos suomalaiset yritykset joutuisivat rikkomaan lainsäädäntöä ja peräti sanktioiden piiriin, vaikka he tekisivät parhaansa, kun lainsäätäjä asettaa heidät näin kohtuuttoman aikataulun eteen.

Muun muassa näistä syistä katsomme, että olisi viisainta nyt maltilla lähteä rakentamaan luottamusta suomalaiseen yhteiskuntaan ja talouteen, ja siksi teen tässä vastalauseen mukaisen epäluottamusehdotuksen: Eduskunta toteaa, että valtiovarainministeriön uusien talousennuste osoittaa, ettei pääministeri Orpon hallituksen vuoden 2024 toisen lisätalousarvion paniikkitoimenpide yleisen arvonlisäveron korottamiseksi auta pitämään Suomen julkista taloutta kolmen ja puolen prosentin rajan alapuolella. Tämän seurauksena hallituksen talouspolitiikalta ja yleisemminkin hallitusohjelman toteuttamiselta on putoamassa pohja pois, eikä hallitus siksi nauti eduskunnan luottamusta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen.

15.44 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Suomen talous on supistunut kesästä 2023 lähtien joka kuukausi lukuun ottamatta tämän vuoden helmikuuta. Hallituksen tulisi tehdä kaikkensa työttömyyden torjumiseksi ja Suomen talouden vahvistamiseksi. Tämä tarkoittaisi kokonaiskysynnästä huolehtimista ja historiallisessa ahdingossa olevan rakennusalan tukemista. Hallitus toimii kuitenkin päinvastoin ja hidastaa talouden elpymistä ja kasvattaa talousongelmia arvonlisäveron korottamisella kesken taantumavuoden. Työttömyyden pitkittyessä se uhkaa muuttua suhdanneluonteisesta osin pitkäaikaiseksi, mikä heikentää Suomen talouden kestävyyttä pysyvästi.

Lisätalousarvioon sisältyy hallituksen päätös korottaa arvonlisäveroa 24 prosentista 25 ja puoleen prosenttiin. Talouden asiantuntijat ovat lähes yksimielisiä siitä, että arvonlisäveron korotuksen ajoitus on epäonnistunut ja lähettää väärän viestin yrityksille ja kuluttajille tilanteessa, jossa elpymistä vielä odotetaan ja jossa suurin ongelma yrityksille on kysynnän vähyys. Arvonlisäveron puolentoista prosenttiyksikön kiristys nopealla aikataululla kesken vuoden on myös yrityksille hallinnollisesti vaikea ja kallis toteuttaa, ja haitat tulevat todennäköisesti olemaan hyötyjä suuremmat.

Arvonlisäveron kiristys syö myös kuluttajien ostovoimaa ja vaikuttaa kaikista haitallisimmin pienituloisiin, joiden tuloista suurin osa menee suoraan kulutukseen. Pienituloisten kohdalla tilannetta pahentaa entisestään hallituksen päätös leikata indeksijäädytyksillä monia etuuksia koko hallituskauden ajan.

Vasemmistoliitto ei kannata arvonlisäveron korotusta. Vaihtoehtoisia ja parempia verosopeutuskeinoja olisi, ja vasemmistoliitto on esittänyt useiden miljardien eurojen suuruisia reiluja ja kestäviä veromuutoksia vaihtoehtona.

Arvoisa puhemies! Lisätalousarvioon sisältyy myös esitys kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja tuottavasta ja valtion kokonaan omistamasta A-Kruunusta luopumiseksi ja tähän liittyvät esitykset.

A-Kruunun kohdalla eduskunnan asettama vähimmäisomistusvaatimus on nyt 100 prosenttia, ja sen erityistehtävä on rakennuttaa kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja suurimmilla kasvuseuduilla. Kohtuuhintaisen asuntotuotannon erityistehtävän merkitys on edelleen ilmeinen. Kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen kysyntää kasvattaa nyt se, että hallitus on leikkannut merkittävästi asumistukea ja muita etuuksia.

Rakennusalan yleinen tilanne on erittäin huolestuttava. Niinpä julkisen kohtuuhintaisen rakennuskannan kasvattamiselle on vahvoja kansantaloudellisia, suhdannepoliittisia ja

Punkt i protokollet PR 69/2024 rd

työllisyyspoliittisia perusteita, ja tulemmekin esittämään, että A-Kruunun omistuksesta ei luovuta.

Arvoisa puhemies! A-Kruunusta luopuminen on osa laajempaa valtion omistajapolitiikan muutosta. Toukokuun lopussa julkaistussa omistajapoliittisessa periaatepäätöksessä hallitus linjaa, että valtion minimiomistusosuutta strategisen intressin yhtiöissä — VR:ssä, Finaviassa, Postissa sekä Gasumissa — voidaan laskea. Omistajaohjauksesta vastaava ministeri on kieltänyt, että tähän liittyisi myyntiaikeita. On kuitenkin ilmeistä, että rajojen muutoksilla halutaan mahdollistaa myyntejä ja kasvattaa valtion myyntituloja.

On syytä huomata, että edes 50,1 prosentin osuus ei täysin turvaa pääomistajan intressejä ja valtaa. Vaikka valtiolla olisi yli 50 prosentin enemmistö, on sen huomioitava kaikkien muiden omistajien intressit ja näkökulmat, ja tämä kaventaa oleellisesti valtion mahdollisuuksia harjoittaa strategista talous- ja yhteiskuntapolitiikkaa omistajuuden keinoin.

Esimerkiksi VR on keskeinen toimija, jos ja kun haluamme taata suomalaisille kattavat, sujuvat, kohtuuhintaiset ja ilmastoystävälliset mahdollisuudet liikkumiseen. Mikäli VR:ään tulee mukaan muita omistajia hallituksen uuden linjauksen mukaisesti, heikkenee valtio-omistajan kyky ohjata yhtiötä kokonaisyhteiskunnalliset näkökulmat huomioivalla tavalla.

Arvoisa puhemies! Edellä olevilla perusteilla esitänkin hallitukselle seuraavan vasemmistoliiton vastalauseen mukaisen epäluottamuslauseen: ”Petteri Orpon johtama hallitus on päättänyt pienentää valtion strategista omistajaroolia tavalla, jolla toteutuessaan on kauaskantoiset kielteiset seuraukset. Valtion rautatieyhtiö VR avataan yksityiselle voitontavoittelulle, mikä vaarantaa toimivan, kattavan, kohtuuhintaisen ja ekologisesti kestäväan raideliikenteen Suomessa. Sama koskee Finaviaa. Valtion ohjausvallasta Postissa ja Gasumissa ollaan omistusrajojen laskun myötä valmiita pitkälti luopumaan. Lisätalousarviossa haetaan mandaattia kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja tuottavan, valtion kokonaan omistaman A-Kruunu Oy:n myymiselle, vaikka yhtiön toiminnan yhteiskunnalliset perusteet pikemmin vahvistuvat kuin heikkenevät. Tilanteessa, jossa meidän on kyettävä samanaikaisesti turvaamaan laadukkaat julkiset palvelut eri puolilla Suomea sekä toteuttamaan yhteiskunnan ja talouden nopea ja kestävä rakennemuutos, tulisi hallituksen vahvistaa strategista ja yhteiskunnan kokonaisuutta palvelevaa omistajapolitiikkaa. Kokoomuksen ja perussuomalaisen johtama hallitus toimii kuitenkin toisin valmistautuessaan valtion strategisen yhtiöomaisuuden myynteihin. Tämän vuoksi eduskunta katsoo, ettei hallitus nauti eduskunnan luottamusta.” — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm.

15.49 Timo Furuholm vas: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Sarkkinen avasi tuossa ansiokkaasti viidessä minuutissa hallituksen talouspolitiikkaa ja omistajapolitiikkaa.

Haluan tuoda nopeasti oman huoleni liittyen VR:n tulevaisuuteen. Tietenkin VR:llä on erityinen rooli täällä meillä Suomessa, eikä heidänkään toimintansa aina täydellistä ole, vaan paljon kehitettävää riittää. Mutta nyt, kun on tällainen strategia valittu ja on tahtotilaa osuuksien myymisen suhteen, muistuttaisin siitä, että esimerkiksi ulkomailta toteutetuissa yksityistämisissä valtion rautatieyhtiöt eivät ole menneet missään nimessä aina parempaan suuntaan vaan palvelutaso on heikentynyt ja lippujen hinnat helposti nousseet.

Punkt i protokollet PR 69/2024 rd

Eli toivon, että hallitus ymmärtää tässä, että pahimmillaan tämä tulee suomalaisten tappioksi, suomalaisten liikkumisen tappioksi, ja nämä kaikki tähän liittyvät vaarat, negatiiviset puolet, kielteiset puolet, otetaan huomioon ennen kuin mahdollista myyntiä harkitaan.

Tämän ja muutaman muun seikan johdosta, joita edustaja Sarkkinen tuossa edellä lueteli, kannatan edustaja Sarkkisen tekemää epäluottamusehdotusta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen.

15.51 Pia Viitanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Kuten olemme kuulleet, tässä lisätalousarviossa muun muassa esitetään arvonlisäveron rajua kertakorotusta 24 prosentista 25:een ja puoleen, ja se tulisi todellakin voimaan jo tänä vuonna syyskuun alusta. Mielestäni tämä on mitä suurin esimerkki siitä, että hallituksen talouspolitiikalta on pudonnut pohja pois, kun nyt joudutaan kesken vuotta tällaisiin paniikinomaisiin, sanalla sanoen paniikinomaisiin, ratkaisuihin. Tämä kertakorotus on historiallisen suuri, ja se iskee rajusti kuluttajiin ja erityisesti pieni- ja keskituloisiin. Pienituloisten ihmisten osalta sanottakoon vielä, että erityisen rankaksi tämän tekee se, että samaan aikaan sosiaaliturvan indeksit on jäädytetty. Tulee aika monta kohtuutonta tilannetta jälleen kerran. Mutta paitsi että tämä iskee kuluttajiin rajusti, tämä iskee myös pieniin yrittäjiin. Samaan aikaan pieniä yrittäjiä rasittaa myös tämä arvonlisäveron alarajahuojennuksen poisto, mistä eduskunta on jo päättänyt, ja esimerkiksi syksyllä sitten tulevat esitykset tästä kymmenen prosentin arvonlisäverokantojen nostamisesta 14 prosenttiin, joka sitten iskee esimerkiksi lääkkeisiin, joukkoliikenteeseen, kirjoihin ja kulttuuri- ja liikuntapalveluihin.

Meillä verojaostossa asiantuntijat esittivät laajasti kritiikkiä erityisesti siitä, että tämä tulee voimaan kesken vuoden. Monille pienille yrittäjille tästä tulee kohtuuttomia taakkoja, kun samaan aikaan pitäisi nopeasti kesälomakautena tehdä muutoksia kassajärjestelmään ja hintalappuihin. Meille kuvattiin oikeastaan joissain asiantuntijalausunnoissa, että tästä tulee sotku: tästä tulee syksyllä sotku, ja tilanne käy monelle pienelle yrittäjälle kohtuuttomaksi. Yrittäjät ottivat kantaa tämän ratkaisun osalta ja totesivat, että tämä on märkä rätti kohti kasvoja.

Me SDP:ssä esitämme maltillisempaa arvonlisäveron korotusta ja niin, että se tulee voimaan vasta ensi vuoden alussa. Samaan aikaan peruttaisiin myös sitten nämä sosiaaliturvan indeksijäädytykset.

Puhemies! Toinen, todella huomionarvoinen asia tässä lisätalousarviossa koskee asuntopolitiikkaa, eli tällä lisätalousarviolla mahdollistetaan se, että A-Kruunu voidaan myydä. Tämä on erittäin lyhytnäköistä. Aikanaan, muuten silloin kun itse toimin asuntonministerinä, tämä A-Kruunu perustettiin ja nimenomaan siksi, että tarvittiin toimijoita, jotka kaikissa tilanteissa takaavat sen, että rakennetaan ihmisille valtion tukemia kohtuuhintaisia koteja. Tämä oli hyvin tärkeää, silloin näitä toimijoita tarvittiin, ja uskon muuten, puhemies, että tulevaisuudessakin tulee varmasti vielä monta kautta, että näitä toimijoita tarvittaisiin, ja siksi tämä on hyvin lyhytnäköistä.

Tämä A-Kruunu on valtion omistama erityistehtäväyhtiö, jonka tehtävänä siis on rakentaa kohtuuhintaisia koteja. Sen tehtävänä on edistää puurakentamista, innovaatioita, kiertotaloutta ja vähähiilisyyttä, ja tällä hetkellä A-Kruunu omistaa noin 3 000 asuntoa.

Emme tätä hyväksy, ja vastalauseessamme esitämme, että näin ei toimittaisi.

Puhemies! Tämä on jatkumoa hallituksen asuntopolitiikalle eli sille, että sitä pistetään aivan nurin kurin. Nyt tehdään todellinen suunnanmuutos. Koko valtion asuntorahasto tyh-

Punkt i protokollet PR 69/2024 rd

jennetään käytännössä tällä kaudella, erityisryhmien investointiavustuksia leikataan todella kovalla kädellä, peruskorjausrahoja leikataan kovasti, ja esimerkiksi aso-tuotanto ollaan lakkauttamassa. Tästä tulee hurjaa jälkeä, sanon minä.

Puhemies! Esitän, että tässä yhteydessä hyväksytään SDP:n vastalauseen mukaisia lausumia. Meillä on niitä kuusi kappaletta. Kolme niistä koskee tätä arvonlisäveroa, niin että sitä ei nostettaisi näin paljoa vaan maltillistettaisiin ja että se tulisi voimaan vasta ensi vuoden alussa ja että samaan aikaan peruttaisiin nämä indeksijäädytykset. Sitten tietenkin luonnollisesti edellytämme, että tätä A-Kruunua ei myytäisi, ja lisäksi kaipaamme ryhtiä hallituksen asuntopolitiikkaan yhdellä lausumalla. Samoin sitten yksi lausuma koskee liikennepolitiikkaa, eli esitämme, että hallitus tuo eduskunnan käsittelyyn toimet, joilla voidaan palata liikennepolitiikassa parlamentaarisen työryhmän linjaamalle uralle. — Kiitokset, puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

15.56 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Kannatan edustaja Viitasen äsken esittämiä vastalauseeseen sisältyviä ehdotuksia. Hän perusteli ne hyvin, joten itse tyydyn tässä lyhyeen puheenvuoroon, mutta haluaisin kuitenkin todeta, että tämä valtiontalouden hoito on vähän niin kuin jakkara, jossa on kolme jalkaa: siellä on menot eli määrärahat, sitten siellä on tulot, joista verotulot ovat tietenkin kaikkein tärkeimmät, ja sitten jos nämä eivät ole tasapainossa, varsinkaan niin päin, että tulot eivät kata menoja, siellä on valtionvelka.

Kun nykyinen hallitus aloitti, se hyvin voimakkaasti korosti pyrkimystään lyhentää valtionvelkaa. Kiinnitimme viime syksynä huomiomme siihen, että silloin tarvitaan myös tulopuolen tarkastelua eikä pelkästään menojen leikkauksia, saatikka sellaisia menojen leikkauksia, jotka kohdistuvat erittäin epäsolidaarisesti kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin yhteiskuntamme jäseniin. No, nyt kehysriihessä hallituskin totesi, että tulojakin tarvitaan, mutta se kohdensi veronkorotukset juuri sillä tavalla kuin edustaja Viitanen äsken tuossa kritiikissään esitti, sinne arvonlisäverotukseen kesken vuotta ja erittäin voimakkaasti.

Tällä tavalla Suomen talouden asiat eivät näytä tulevan kuntoon, ja sen takia kriittinen talouspoliittinen keskustelu on paikallaan. Taisi olla tämän päivän Helsingin Sanomissa otsikko, jossa Labore kiinnitti huomiota siihen, että kasvun alkaminen viivästyy Suomessa pitkälti hallituksen aiheuttamien toimenpiteiden seurauksena.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viljanen.

15.57 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hallitusohjelmassa hallitus kohdensi maatalouden ja maaseudun kehittämisen CAP-ohjelman rahoitukseen 137,5 miljoonan euron leikkauksen. Leikkauksen koko on erittäin suuri. Sen kohdentaminen oli haastava, etenkin kun valmistelun edetessä kävi ilmi, että leikkaus todennäköisesti aiheuttaisi myös EU:lta saatavien vastinrahojen pienenemistä. Keskustan edustajat ovat sitten hallitusohjelmakeskustelujen nostaneet tämän vastinrahaproblematiikan monta kertaa esille valiokunnissa ja täällä istuntosalissa. Tähän saakka vastaus on kuulunut, että CAP-ohjelmaa pystytään muuttamaan niin, että vastinrahoja ei tulla menettämään.

Nyt on ilmeisesti käynyt niin, että hallituksellekin on selvinnyt, että ohjelman muutos ilman vastinrahojen menettämistä ei ole mahdollinen, ja nyt tehdään korjaavia liikkeitä.

Punkt i protokollet PR 69/2024 rd

Edellisiltä vuosilta säästyneiden varojen uudelleenkohdentamisella pyritään tätä CAP-leikkausta nyt kumoamaan.

Arvoisa rouva puhemies! Se, että maataloudesta ja maaseudun kehittämisestä ei leikata hallitusohjelman suunnitteleamalla tavalla eikä niin merkittävästi, on tietysti positiivinen asia. Mutta on myös huomionarvoista, että aiemmilta vuosilta säästyneet varat kohdentuvat nyt aivan eri lailla kuin on alun perin ajateltu ja on ollut tarkoitus kohdentaa. Alun perin on ollut tarkoitus kohdentaa nimenomaan ruoantuotantoon, aktiiviseen maatalouteen. Nyt rahoitus tulee kohdentumaan enemmän maaseudun kehittämiseen ja elinvoimaan. Leikkausten pienentyminen on positiivinen asia, mutta ei pidä unohtaa, mistä nämä varat ovat säästyneet ja uudelleen kohdennettu.

Arvoisa rouva puhemies! Lopuksi kannatan edustaja Lohen tekemää epäluottamusesitystä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mehtälä.

16.00 Timo Mehtälä kesk: Arvoisa puhemies! Olen jättänyt lisätalousarvioaloitteen määrärahan lisäämisestä valtatie 27:n Ylivieskan eteläisen ylikulkusillan uusimiseen, 14 miljoonaa euroa.

Arvoisa puhemies! Hallitus ohitti tylysti valtiovarainministeriön toukokuisen esityksen, jossa Ylivieskan eteläinen ylikulkusilta oli ensimmäinen kehittämiskohde Pohjois-Pohjanmaalla. Hanke kuuluu Väyläviraston laatiman vuosien 2025—2032 investointiohjelman ykköskoriin.

Nostan esille muutamia tärkeitä perusteluja: Ensinnäkin uusi silta on elinkeinoelämälle täysin välttämätön. Siltaa pitkin kulkee päivittäin 12 000 ajoneuvoa. Se on jo tänne eteläiseenkin Suomeen verrattuna kunnioitettava määrä ajoneuvoja. Tällä hetkellä monet yrittäjät joutuvat raskaan liikenteen kanssa kiertämään kymmeniä kilometrejä, koska sillan yli ei voi ajaa sen huonon kunnan vuoksi. Tämä on aivan kestäväntöntä. Lisäksi vanha silta on myös vaarallinen kulkea varsinkin talvisin.

Arvoisa puhemies! Kyse ei ole vain Ylivieskan alueesta. Sillan alta kulkee päärata, siis etelä—pohjoinen-rautatien päärata. Jos silta vaurioituu, pääradan liikenne pysähtyy, ja tämä aiheuttaa valtavaa haittaa sekä matkustaja- että tavaraliikenteelle, mikä vaikuttaa myös koko Suomen talouteen. Onkohan tätä ymmärretty hallituksessa?

Arvoisa puhemies! Vaadin, että hallitus peruu päätöksensä ja ottaa Ylivieskan rautatiesillan uudelleen käsittelyyn. Tämä päätös ei ole vain Ylivieskan asia, vaan koko Pohjois-Suomen ja Suomen elinkeinoelämän asia. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kangas.

16.02 Antti Kangas ps: Arvoisa rouva puhemies! Tämän vuoden aikana talouden kasvun ennakoidaan jäävän nolleen, ja tämä luonnollisesti heijastuu voimakkaasti verotuloihin. Uusi verotuloarvio perustuu huhtikuussa 2024 valtiovarainministeriön tekemään kokonaistaloudelliseen ennusteeseen.

Korkeat korot eivät ole millään tapaa Suomen hallituksen vika. Heikko kansainvälinen taloussuhdanne myöskään ei ole millään tapaa hallituksen vika, eikä Suomen hallitus kykene myöskään sitä korjaamaan — ihan sama, mikä hallituspohja vallassa olisikaan. Korkeiden korkojen heikentämää suhdannetta ei ole millään muotoa järkevää lähteä elvyttämään.

Punkt i protokollet PR 69/2024 rd

mään, sillä korkojen lasku on jo alkanut kuluvaan kesän aikana. Elvytystoimet olisivat sekä väärin ajoitettuja että täysin tarpeettomia.

Julkisen talouden kestävyysvarmistaminen onkin paljon tärkeämpää kuin tarpeeton vastaaminen talouden hetkelliseen heikkouteen, hetkellinen talouden heikkous kun korjaantuu itsestään ilman minkäänlaista valtion siihen puuttumista. Verotulojen vaihtelu onkin täysin tavanomaista. On normaalia, että talousennusteiden muuttuessa muutetaan verotuloarviota. Joskus verotuloarvio on kasvanut, jolloin lainaa otetaan odotuksia vähemmän, ja joskus verotuloarvio on laskenut, jolloin lainaa otetaan taas enemmän. Tämä on täysin normaalia valtiontaloudenpitoa, jota kaikki edeltävätkin hallitukset ovat tehneet. Ei valtiontaloutta ja verotuloja muuteta edustakaisiin talousennusteiden tarkentuessa. Kannattaa myös muistaa, että tämä hallitus pitää kiinni hallitusohjelmansa mukaisista kirjauksistaan: 1) kokonaisveroastetta ei nosteta, 2) työnteon ja yrittämisen verotusta ei kiristytä.

Arvoisa rouva puhemies! Onhan toki poikkeuksellista, että hallitus ei peräännykään julkisessa paineessa talouden kuntoon laittamisesta, kun kaikki aikaisemmat hallitukset ovat näin aina tehneet, ja juuri siitä syystä valtiontalouden tila onkin nyt näin poikkeuksellisen heikko. Mutta tämä hallitus onkin ensimmäinen, mikä pitkiin aikoihin on sitoutunut siihen, että Suomi laitetaan kuntoon, ja tästä linjasta pidetään kiinni myös julkisen keskustelun paineessa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hamari.

16.04 Lotta Hamari sd: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Kankaalle on todettava, että vaikeat korkojen nousu on hallituksen vika, niin sopeutuksen suuntaaminen on hallituksen arvovalintoja.

Maamme taloutta tosiaan pyritään kipeästi laittamaan kuntoon, mutta hallitus ottaa lisää velkaa tänä vuonna 12,7 miljardia euroa, ja talouden tasapainotusyritykset ovat epäoikeudenmukaisia. Kansalaisille tärkeimpiin julkisiin palveluihin osuu isoja leikkauksia, ja muun muassa Suomen suurin hyvinvointialue, Pirkanmaan hyvinvointialue, on tänään ilmoittanut uusista yt-neuvotteluista. Tavoitteena on vähentää 80 henkilötyövuotta. En usko, että palvelutarve on siellä vähentynyt.

Sopeutus siis painotetaan muutenkin pienituloisille, vaikka oikeudenmukaisempia vaihtoehtoja olisi ollut. Erityisen huolissani olen juuri hyvinvointialueiden tilanteesta sekä pienituloisten lapsiperheiden määrän kasvusta.

Myös monet yksityisyritykset ja pienyritykset ovat huolissaan elannostaan, koska alv-korotus on niin iso. Alv-korotus yhdistettynä indeksijäädytyksiin pitää huolta siitä, että nyt myös tulosopeutuksen maksavat suhteettoman suurella osuudella keskiluokka ja pienituloiset, ja nämä ovat juuri niitä hallituksen arvovalintoja. Sen sijaan osakesäästötilien laajennus olisi voitu perua ja myös yritystuet olisi pitänyt paremmin käydä läpi.

No, sitten näistä liikenteen uusista hankkeista: Väylän investointiohjelman mukaisten hankkeiden kokonaisvaltuutus lisätalousarviossa on vain 44 miljoonaa euroa, kun taas investointiohjelman ulkopuolisten, hallitusohjelmassa nimettyjen hankkeiden kokonaisvaltuutus on 234 miljoonaa euroa. Eli huomionarvoista on se, että 84 prosenttia myönnettävistä valtuuksista valuu Väylän investointiohjelman ulkopuolelle, ja tämä on yksi osoitus siitä, että tietoon perustuva päätöksenteko ei ole hallituksen linja.

Punkt i protokollet PR 69/2024 rd

Hallituksen tulisi siis palata parlamentaarisen työryhmän valmistelun mukaisiin periaateisiin myös liikennepolitiikassa. Siten kannatan myös vastalauseen 1 mukaisia lausumia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Krista.

16.07 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Tässä lisätalousarvioesityksessä yksi vihreiden huolenaihe on arvonlisäveron korotus. Edustaja Viitanen tässä aiemmin jo hyvin kertoi niistä haasteista, mitä se sisältää. Sinänsä pidämme hyvänä, että nyt hallitus on ottanut myös verotyökalun käyttöön talouden tasapainoa miettiessään, mutta arvonlisäveron korotus on kohtuuton nimenomaisesti siinä, että se toisaalta kohdistuu kaikkein pienituloisiin, ja erityisesti tässä kohtaa, kun indeksisidonnaiset sosiaalietuudet on pääosin jätetty eläkkeitä lukuun ottamatta, tämä kohdentuu nyt varsin epäoikeudenmukaisesti. Todellakin kun tiedämme, että samanaikaisesti muiden arvonlisäverojen kiristykset näistä alemmista kannoista tulevat tähän päälle, kun esimerkiksi lääkkeet sekä liikunta- ja kulttuuripalvelut korotetaan korkeampaan kantaan, niin erityisesti pienituloisille, paljon lääkkeitä käyttäville tämä korotus on kaiken kaikkiaan kohtuuton. Myös ne ongelmat, jotka liittyvät tähän ajoitukseen, ovat todellakin aivan todellisia. Varsin monen pienen yrittäjän kohdalla tämä muutos tulee aiheuttamaan valtavasti haasteita ja ongelmia, ja tämä myös valiokunnan jaoston kuulemisissa tuli selkeästi esiin. Pidän sitä harkintaa, mitä hallitus on jättänyt tässä kohdin käyttämättä, varsin puutteellisenä.

Vihreiden mielestä arvonlisäverotusta tulisi kaiken kaikkiaan uudistaa niin, että se suosisi kestävästä kulutuksesta, ja samanaikaisesti pitäisi myös tietysti kitkeä erilaisia ympäristö- ja terveyshaittoja. Tämän tyyppistä suurta arvonlisäverouudistusta olisi syytä lähteä rakentamaan.

Samanaikaisesti näemme myös, että kun mietimme tätä verotyökalun käyttöä talouden tasapainottamisessa, meidän täytyisi vihdoinkin tarttua vihreään verouudistukseen, niin että toisaalta pitäisimme työn ja yrittämisen verotuksen mahdollisimman matalalla tasolla mutta verottaissimme sitten ympäristölle haitallista toimintaa niin, että saisimme sille kunnon hinnan, koska tällä hetkellähän paljon erilaista ympäristön pilaantumista aiheutuu siitä, että aiheuttaja maksaa -periaate ei ole käytössä vaan erilaista haittaa voi aiheuttaa ilman, että siitä täytyy maksaa, ja maksut kaatuvat sitten julkiselle sektorille myöhemmin, ja ympäristön pilaamisesta tulee myös epäreilua kilpailuetua niille yrityksille, joiden ei tarvitse siitä kustannuksia maksaa.

Myös erilaisten ympäristölle haitallisten verotukien ja suorien tukien osalta työtä tulisi vihdoinkin jatkaa. Viime hallituskaudella pystyimme puolen miljardin edestä vähentämään erilaisia ympäristölle haitallisia tukia, ja toden totta tämän hallituksen tulisi tätä työtä jatkaa. Ministerit usein perustelevat, että se on kovin vaikeaa, mutta ihmettelen, että sitten pienituloisilta leikkaaminen ei ole vaikeaa. Kyllä tässä kohtaa rohkeutta pitäisi olla siihen, että näitä ympäristölle haitallisia yritystukia toden totta lähdetäisiin perkaamaan.

Täällä joku totesi — taisi olla edustaja Kangas — että hallitus pitää kiinni ohjelmastaan, mutta kiinnitämme huomiota myös siihen, että hallitus ei näytä pitävän kiinni ohjelmastaan siinä, että se todellakin ottaisi todesta sen sitoumuksen, minkä se ohjelmassaan on tehnyt luvattessaan, että Suomi on hiilineutraali vuonna 2035. Päinvastoin nyt juuri tulleet uudet pikaennakkotiedot näyttävät siltä, että maankäyttösektorilla ei päästä tavoitteisiin eikä myöskään taakanjakosektorilla. Ja itse asiassa tämä on ensimmäinen hallitus, joka omilla päätöksillään lisää ilmastopäästöjä tänä aikana, kun meidän täytyisi tehdä kaikkemme, jot-

Punkt i protokollet PR 69/2024 rd

ta pystymme vähentämään päästöjä ja estämään ilmaston kuumenemistä. Erityisesti liikennepuolella päästöt lisääntyvät, koska siellä on jakeluvelvoitetta heikennetty, fossiilisia veroja on laskettu ja nyt myös on leikattu niin joukkoliikenteestä, raideliikenteestä, pyöräilyn ja kävelyn edistämisestä kuin jopa tuista, joilla henkilöautoja voisi muuttaa kaasulla käväksi ja siten voisi biokaasua hyödyntää. Näistä kaikista hallitus on leikannut, ja edes tässä talousarviossa ilmastotoimiin ei osoiteta minkäänlaisia avustuksia, joilla voitaisiin auttaa päästövähennyksen tekoa esimerkiksi pienyrityksissä ja kotitalouksissa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Savio.

16.12 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Kuten valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja esittelypuheenvuorossaan totesi, valtionvelan arvioitu määrä pienenee lähes 200 miljonnalla eurolla tämän käsittelyssä olevan toisen lisätalousarviesityksen myötä. Silti valtion velanottotarve on tänä vuonna edelleen noin 12,7 miljardia euroa, ja hallituksen sopeutustoimet ovatkin valtionvelan suuruus huomioiden erittäin tarpeellisia.

Arvoisa puhemies! Hallituksen välitavoite alijäämän painamiseksi alle kolmen ja puolen prosentin bkt:stä tänä vuonna on edelleen tavoitettavissa, vaikka talousennusteet eivät näytäkään tällä hetkellä kovin ruusuisilta. Myönteiset yllätyksetkin talouskehityksessä ovat tietenkin mahdollisia, mutta lisämenoihin ei tällä hetkellä ole lainkaan varaa.

Arvoisa puhemies! Tässä vaikeassa tilanteessa Orpon hallitus on kehysriihessä katsonut aiheelliseksi sopeuttaa julkista taloutta menosäästöjen ohella myös valtion tuloja kasvattamalla. Useimmat ekonomistit ovat jo vuosien ajan pitäneet kulutusverojen nostoa huomattavasti työnteon verotuksen kiristämistä parempana vaihtoehtona, ja juuri näin hallitus tekeekin, mihin edustaja Kangas myös edellä äsken viittasi.

Arvoisa puhemies! Opposition kritiikki arvonlisäveron korotuksen ajankohdasta tulee tässä keskustelussa esille varsin myöhään, erityisesti, kun otetaan huomioon, että eduskunta hyväksyi aiemmin tänään arvonlisäveron korotuksen ajankohdan hallituksen esityksen mukaisesti, siis alkamaan syyskuun 1. päivä. Arvonlisäveron nostoa koskevassa valiokunnan mietinnössä on puolestaan todettu, ettei nostolla ole kovinkaan merkittäviä vaikutuksia tulonjakoon.

Arvoisa puhemies! Näin ollen pidän perusteltuna hallituksen talouspoliittista linjaa, joka näkyy myös tässä lisätalousarviossa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Löfström.

16.14 Mats Löfström r: Ärade fru talman! I tilläggsbudgeten finns medel för ett nytt instrument för de rederier som under covid-pandemin fick ett stöd av Traficom för att upprätthålla försörjningskritisk transport till och från Finland och mellan fasta Finland och Åland. Utan Traficoms upphandling av trafik och stöd, med pengar som riksdagen budgeterade i tilläggsbudgetar under pandemin, hade trafiken avbrutits, fartygen lagts upp och besättningarna permitterats helt. Traficoms stöd var helt avgörande för transporterna till och från Finland och Åland samt mellan Åland och Sverige. Utan det stödet hade exporten och importen inte fungerat på ett tillfredsställande sätt och nödvändig persontrafik hade inte heller fungerat.

Då regeringen stängde gränsen mellan Nyland och övriga landskap och vi riksdagsledamöter fick passerkort för att ta oss mellan riksdagshuset i Nyland och våra hemorter minns

Punkt i protokollet PR 69/2024 rd

jag hur jag åkte ombord på Viking Amorella. I Åbo hamn låg Silja Serenade, Silja Symphony och Viking Cinderella upplagda, tagna ur trafik då resebegränsningarna gjort att trafik inte kunde bedrivas på ett lönsamt sätt. Ombord på Amorella var inte många passage-rare, men de som var ombord hade alla nödvändiga skäl. En läkare skulle på jobb, en expert var på väg hem från sitt arbete på ett kärnkraftverk. Alla hörde till samhällskritiska personer som behövs för att ett samhälle inte ska fallera.

Men för att dessa personer skulle komma fram behövde också fysiska kommunikationer finnas, och dessa kommunikationer var få under pandemin och det fanns ingen kommersi-ell lönsamhet i den trafiken, vilket vi såg, för både flyg, färjor och annat. Ändå måste kom-munikationerna fungera för att vårt samhälle skulle fungera. Även om passagerarutrymme-na på Viking Amorella var nästan tomma så var bildäcket proppfullt med över 50 långtra-dare som två gånger per dag i likhet med många andra fartyg förde export ut och import in till Finland, inklusive mat och läkemedel som varje dag går på färjornas bildäck.

Ärade talman! Vi är lite speciella i Norden med att ha fartyg som både är för passagerare och frakt. I många delar av Europa går dessa separat på olika fartyg. Vi har tyckt att det är effektivare att kombinera. Problemet för färjorna är att de inte är lönsamma med enbart frakt utan behöver passagerare, och normala passagerare fick inte resa på grund av reger-ingens resebegränsningar. Enbart de som verkligen behövde resa fick, och de var mycket få. Därför behövdes det här stödet för att upprätthålla trafiken.

Nu har en situation uppkommit där EU-kommissionen sagt att de inte hundraprocentigt vet om den modell som de tidigare hade godkänt var hundraprocentigt korrekt. Detta har kommit som en stor överraskning eftersom det tog lång tid för kommunikationsministeriet och Traficom att få stödet under pandemin på plats då man gjorde det så noga och hade så grundliga kontakter med EU-kommissionen.

För säkerhetens skull vill regeringen därför nu skapa ett nytt instrument med en annan grund — samma grund som uppenbarligen Estland använt, som man vet att EU-kommis-sionen kan godkänna inte bara muntligt utan också skriftligt. Det skulle i så fall betyda att rederierna skulle betala tillbaka sitt stöd, eventuellt med ränta, till Traficom och sedan få ett nytt stöd på en annan grund. På så vis kommer denna operation vara helt kostnadsneutral för staten.

Det är viktigt att man är säker att den blir så kostnadsneutral som möjligt också för en-skilda rederier och att man, om man ändrar stödgrunden, inte får en situation där vissa re-derier är vinnare och andra förlorare. Det skulle skapa en orättvisa, för om rederierna hade vetat att det fanns en risk att det fanns ett tvivel med stödet under pandemin, hade de san-nolikt lagt upp fartygen i hamnarna för att minimera sina kostnader. Nu gjorde man inte det, utan man bedrev trafiken med stöd som gjorde att man inte fick förluster. Om stödet skulle försvinna skulle förlusterna vara enorma, eftersom sjöfart är en bransch med hög omsättning men med mycket små marginaler. Stödet gick till att täcka kostnaderna för om-sättningen så att trafiken skulle upprätthållas och gick inte till några vinster.

Därför är det så viktigt att man får denna fråga löst. Det handlar också om Finlands för-sörjningsberedskap i dag, och att få det här nya systemet på plats och lämna pandemin bak-om sig tryggar finländsk sjöfart och försörjningsberedskap också på sikt.

Ärade talman! Det är viktigt att övergången till det eventuella nya instrumentet blir så lite byråkratisk som möjligt samt att man gör arrangemang som gör att likviditeten inte på-verkas mer än enbart eventuell skillnad mellan stödformerna. Den skillnaden bör som sagt bli så liten som möjligt.

Punkt i protokollet PR 69/2024 rd

Då många år gått sedan pandemin går det så klart att uppskatta att ränta skapats. Det är ändå viktigt att sådana räntepengar aldrig någonsin funnits i verkligheten, utan att det är summor som man eventuellt kommer behöva uppskatta. Då summorna och tidsperioden är stor kan det ändå bli frågan om betydande belopp, och det är viktigt att rederierna också får de pengarna tillbaka ifall man måste byta modell, något som exempelvis Försörjningsberedskapscentralen redan gått in för och vars process redan är i gång.

Det är oerhört viktigt för finländsk sjöfart och Finlands försörjningsberedskap att detta löses på ett bra sätt. Därför tackar jag regeringens förslag, finansutskottets grundliga arbete samt tjänstemännen på ministerium och myndigheter som jobbar med att hitta bra lösningar så att vi kan lämna pandemin helt bakom oss och titta framåt. — Tack.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viljanen. Vai otetaanko käännös? — Olkaa hyvä.

[Tulkki esittää puheenvuorosta suomenkielisen yhteenvedon]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viljanen.

16.26 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Mehtälä aiemmin tässä keskustelussa käytti erinomaisen puheenvuoron Ylivieskan eteläisen ylikulkutien siltahankkeesta, joka aiemmassa arvioinnissa on arvostettu toteutettavaksi niin sanottuna ykköskorin hankkeena. Tämän järjestyksen on kuitenkin hallitus nyt omilla arvovalinnoiltaan heittänyt romukoppaan, ja tätä tilannetta edustaja Mehtälä pyrkii tällä erinomaisella aloitteellaan korjaamaan. Kannatan edustaja Mehtälän puheenvuorossaan tekemää esitystä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen.

16.27 Pia Viitanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Minä en kyllä ollenkaan suhtautuisi kevyesti tähän talouspoliittiseen tilanteeseen, mikä meillä tässä nyt on. Hallituksellahan on tässä nyt sitten vuosi takana, ja tällä hetkellä kolme asiaa kasvaa: velka kasvaa, työttömyys kasvaa, ja köyhyys kasvaa. Tämähän johtuu siitä, että hallitus omilla toimillaan jo viime syksynä pahensi tätä tilannetta siten, että esimerkiksi ei reagoitu millään tavalla rakennusalan kriisiin, työmarkkinat ajettiin kaaokseen ja omissa sopeuttamistoimissa ei lainkaan käytetty tulopuolen sopeutusta vaan nimenomaan tehtiin hyvinkin epäreilulla tavalla näitä menoleikkauksia.

Aivan kuten edustaja Hamari täällä oivallisesti totesi, nämä ovat arvovalintoja. Nyt on jouduttu tälle tielle, että hallitus valitsee arvonlisäveron jättikorotuksen, joka rankaisee kulluttajia, pieni- ja keskituloisia, sekä pieniä yrittäjiä, ja samaan aikaan hallitus esimerkiksi jättää täysin rauhaan listaamattomien yhtiöiden huojetut osinkotulot. Tämä on arvovalinta. Samalla tavalla arvovalinta on se, että tällä hetkellä vanhustenhoivasta leikataan, mikä on mielestäni aivan törkeää, ja hyvinvointialueiden tilannetta heikennetään, ja samaan aikaan sitten näitä yksityisiä terveysjättejä on rahaa tukea esimerkiksi puolella miljardilla. Uskon, että esimerkiksi edustaja Lindénillä olisi tähän hyviä näkökulmia tuoda, että kuinka järkevää tämä kehitys on. Hoivatakuussa esimerkiksi saatiin lyhentyneitä hoitojonoja, ja nyt sitten vedetään kehitystä aivan toiseen suuntaan.

Punkt i protokollet PR 69/2024 rd

Puhemies! Minun mielestäni näitä arvovalintoja kannattaisi miettiä tosissaan. Ja nyt olisi aika kyllä talouspolitiikankin suunnanmuutokselle ja ryhtyä myös niihin toimiin, millä tosiasiaassa saadaan kasvua aikaiseksi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Krista.

16.29 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Tekemättömyys maksaa, totesi eilen Ilmastopaneeli, kun se arvioi, mitä tämä hallitus on nyt vuoden olemassaolonsa aikana ilmastopolitiikan osalta saanut aikaan. Ja näinhän se on, että meidän taloutemme on täysin riippuvainen luonnosta ja ilmaston kuumenemisella on tietysti monella tavalla jo nyt suoria ja välillisiä vaikutuksia meidän talouteemme hyvin paljon. Sen takia haluan vielä nostaa esille nämä toimet maankäyttösektoreilla, jotka tästäkin lisätalousarviosta puuttuvat kokonaan. Hallitus on nyt vuoden verran tosiaan kertonut, että heille tämä maankäyttösektorin hiilinielujen romahdus tuli yllätyksenä, ja sitten he aina ovat muistuttaneet, että se tuli jo viime hallituksen loppumetrioiden aikana, ja näinhän se onkin. Sen takia viime hallituksessa tietysti valmisteltiin tätä hiilinielujen pelastuspakettia, mutta ne toimet, mitä silloin päätettiin ja mihin myös annettiin rahoitusta viimeisessä lisätalousarviossa, niin niiden ylihän hallitus on laittanut raksin, kuten kosteikkoviljelyn tuelle, mutta ei ole tuonut yhtään mitään esityksiä sen tilalle. Tässäkään lisätalousarviossa ei ole mitään uusia esityksiä, joilla näiden maankäyttösektorin hiilinielujen kasvu varmistettaisiin.

Todellakin Ilmastopaneeli eilen antoi hallitukselle tavallaan taas kerran listan niistä välineistä, mitä voitaisiin tehdä, ja siinä esimerkiksi juuri nämä kosteikkoviljelyn tai joutomaiden metsityksen tuet olivat niitä keinoja, jotka olisivat vaikuttavia. Samoin esimerkiksi Metsäbiotalouden tiedepaneeli on muistuttanut siitä, että metsien jalostusarvon nostolla voitaisiin metsiin saada enemmän arvonnäköä lisäämättä hakkuita, ja tämä olisi tietysti nopea, vaikuttava keino myös, jos hakkuumäärät vähenisivät.

Valitettavasti hallitus ei ole ottanut käyttöön myöskään yhtään sellaista välinettä, niin kuin esimerkiksi maankäytön muutosmaksu, jolla voisimme suoraan saada myös valtiolle tuloja, kun samanaikaisesti myös pystyisimme ohjaamaan toimintaa niin, että pystyisimme hiilinieluja lisäämään ja myös monimuotoisuutta lisäämään sillä, että muutosmaksut tietysti ohjaisivat miettimään sitä, missä sitten maata otetaan käyttöön. Se ohjaisi ottamaan esimerkiksi rakentamiseen tietysti sentyyppistä maata, joka on jo jossain määrin käytössä.

On todella valitettavaa, että nyt kun hallitus on todella vuoden istunut ja ihmetellyt vaan sitä, kuinka maankäyttösektorin nielut ovat romahtaneet, niin emme ole saaneet yhtään esitystä sen nielun kasvattamiseksi. Päinvastoin nekin esitykset, jotka olivat viime kaudelta pohjalla, on pyyhitty pois.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen.

16.32 Pia Viitanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Vielä muutama sana asuntopolitiikasta.

Tässä muuten asunto- ja ympäristöjaoston jäsen, edustaja Mikkonen käytti hyvän puheenvuoron maankäytön muutosmaksusta. Myös me olemme sitä kannattaneet omissa vaihtoehtoisissamme, ja se olisi kaikin puolin järkevä ja kannattava.

Me olemme siellä jaostossa paljon käsitelleet myös asuntopolitiikan puolta. Ja kuten aiemmassa puheenvuorossani totesin, sehän on nyt tällä hallituskaudella menossa aivan päällelleen. Kaikki ne kehityssuunnat, millä olemme tottuneet pitkäjänteisesti edesauttamaan

Punkt i protokollet PR 69/2024 rd

sitä, että olisi riittävästi kohtuuhintaista, valtion tukemaa vuokra-asuntotuotantoa, kohtuuhintaisia koteja ihmisille, että olisi tukea erityisryhmien asuntojen rakentamiselle, että voitaisiin esimerkiksi hankalassa suhdannetilanteessa tukea korjausrakentamista, korjata esimerkiksi lähiökoteja — kaikki tämä nyt vedetään alas ja päälaelleen. Asuinalueiden eriytymisen ehkäisyyn ei enää puututa. Esimerkiksi lähiöohjelmat on lakkautettu kokonaan. Ja tämä suunta todellakin tulee jättämään — minä sanon, puhemies, tämä tulee jättämään — pitkäaikaista jälkeä. Nimittäin samaan aikaanhan hallitus tällä hetkellä on tyhjentämässä Valtion asuntorahastoa niin, että tällä kaudella nostetaan sieltä 800 miljoonaa euroa kaikkkeen muuhun kuin asuntorakentamiseen. Ja tästä asiantuntijatkin, muun muassa asuntorahaston johtokunta, meitä kävivät jaostossa varoittamassa, että se tarkoittaa sitä, että kymmenen vuoden päästä valtion budjettivaroilla joudutaan sitten kattamaan Valtion asuntorahaston vastuita.

Olen, puhemies, erityisen huolissani siitä, että julkisen talouden suunnitelman yhteydessä kehysriihessä päätettiin erityisryhmien investointiavustuksesta leikata aivan valtava määrä. Se on aikaisemmin pyörinyt vuodesta riippuen 100:n, 120:n, jopa 130 miljoonan paikkeilla. Nythän sitä jo aiemmin päätettiin leikata 43 miljoonaan, nostettiin väliaikaisesti 63:een, ja nyt sitten kehysriihessä kylmä rätki kasvoille, sanoisinko, tässä asiassa, nimittäin se laskettiin 15 miljoonaan. Se on hyvä, että siinä sanottiin, että taataan vammaisten asuntojen rakentaminen, mutta kun tämä koko 15 miljoonaa menee sinne, mikä sinänsä on hyvä ja tarpeen, niin sitten millekään muille erityisryhmille ei jää valtion tukea, investointiavustusta, lainkaan. Ja näitähän ovat esimerkiksi ikäihmisten asunnot, opiskelija-asunnot. Ihmettelenpä vain, miten sitten hyvinvointialueilla nyt esimerkiksi ikäihmisten asumista kehitetään ja tuetaan, kun valtio kokonaan tästä vetäytyy.

Tähän kaikkeen jatkumona on nimenomaan tässä lisätalousarviossa oleva A-Kruunun myynti. On täysin käsittämätöntä, että valtio pistää tämän niin sanotusti lihoiksi. Eli jatkossa sitten valtiolla itsellään ei ole enää tällaista toimijaa, joka voisi turvata kohtuuhintaisten kotien rakentamisen.

Uskon, puhemies, että kyllä tähän keskusteluun vielä joskus ehkä palataan ja ihmetellään, miksi tällainen päätös aikanaan tehtiin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Krista.

16.35 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Viitaselle, että nostit esille tämän asuntopolitiikan tässä.

Olen itse myös hyvin huolissani siitä, miten voimme turvata kohtuuhintaisen asumisen jatkossa. Nämä leikkaukset, mitä VARiin tässä on, ja oikeastaan se hallituksen päätös murentaa koko meidän VAR ovat huolestuttavia. Me tiedämme, että varsinkin kasvukaupungeilla täällä pääkaupunkiseudulla kohtuuhintaisen asumisen tarve on todella suurta. Me ollaan voitu tämän VARin kautta tukea sitä, ja esimerkiksi MAL-sopimuksissa on voitu määrittää hyvin, minkä verran täytyy kohtuuhintaista asumista rakentaa, ja sitä kautta ollaan voitu se varmistaa. Kyllä se on vain niin, että sitä kohtuuhintaista asumista ei synny, jollei ole riittävästi asuntotarjontaa. Se kysynnän ja tarjonnan laki on siinä tietysti oleellinen ja se, että valtio on pystynyt asuntorakentamista harjoittamaan. Se on myös ollut tietysti hyvä tämmöinen suhdannepoliittinen keino, jota tietysti tässä vaiheessa, kun tiedämme, että rakentamisalalla on ollut vaikeaa, olisi pitänyt enempi hyödyntää.

Punkt i protokollet PR 69/2024 rd

Todella nämä leikkaukset näistä erityisryhmien investointiavustuksista ja myös korjausavustuksista ovat olleet vääränlaisia valintoja vihreiden mielestä. Jos mietimme vaikka tätä ilmastotyötä, jota meidän pitäisi edistää joka sektorilla, niin nämä korjausavustukset ovat osittain olleet myös energiatehokkuuden lisäämistä asunnoissa. Toki siellä on myös sitten erilaisia muutostöitä siihen, että kun väestö koko ajan ikääntyy, niin miten siellä kotonan pystyy pidempään asumaan.

Tämä A-Kruunun myynti, joka tosiaan itse asiassa aika kevyesti tässä lisätalousarvion ohessa nyt tapahtuu, on mielestäni myös yksi sellainen, josta ei ole oikeastaan edes käyty minkäänlaista yhteiskunnallista keskustelua. On tietysti hyvä, että tänne mietintöön on tämä rivi nyt todella kirjattu ylös, jotta se nyt sitten huomataan, mutta ihmettelen kyllä vähän sitä, miten se vähän niin kuin salaa menee tässä ohessa.

Sitten haluan nostaa vielä esiin sen — ja minusta on hyvä, että tässä lisätalousarviossa on nyt tähän asunnottomuuteen laitettu rahaa — että tietysti on hyvä muistaa, että siitähän leikattiin, että nythän tämä on tämän rahan palauttamista. Se on tarpeen, koska siinä hyvässä asunnottomuuden vähentämistyössä meillä Suomessa todellakin on onnistuttu, toisin kuin oikeastaan missään muussa OECD-maassa. Sitä tarvitaan ja varsinkin tässä tilanteessa, kun nyt näemme, että kohtuuhintaisen asumisen haaste on yhä suurempi. Todellakin olen iloinen siitä, että hallitus on luvannut tätä työtä jatkaa, ja todella on tärkeää, että tässä kohtaa niitä resursseja, mitä sieltä leikattiin, nyt sinne palautettiin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hamari.

16.39 Lotta Hamari sd: Arvoisa rouva puhemies! Otan kiinni tästä Kela-korvausasiasta, minkä edustaja Viitanen nosti esille. Valitettavasti tämä tulee kasvattamaan terveyseroja ja polarisaatio entisestään kasvaa. Nyt siis todellakin satsataan se puoli miljardia sinne terveysfirmojen voittojen ja yksityislääkäreiden palkkioiden kasvattamiseen ja leikataan julkisesta terveydenhuollosta. Siellä nostetaan myös asiakasmaksuja, ja, kuten tässä jo mainittu, lääkkeiden hintoja korotetaan. Hoitotakuuta myös pidennetään ja siltä viedään rahat. On toki aloja, joilla se Kela-korvauksen nosto voi olla hyvä, esimerkiksi hedelmöityshoidot, mutta olisiko sitä voinut jotenkin kohdentaa sitten niille aloille, mitkä ovat tällaisia kriittisiä aloja? On todellakin pelko siitä, että tällaisena yleisenä nostona Kela-korvauksen nosto nostaa vain niitä yksityisen puolen hintoja, ja tähän on osittain jo käynyt toteen. Esimerkiksi Lääkäriliitto ihmetteli toimenpiteen älyttömyyttä, kuten useimmat muutkin asiantuntijat.

Se, mikä tässä keskustelussa ei vielä ole hirveästi noussut esille, on huoltosuhteemme tilanne. Jäin kaipaamaan hallitukselta toimia työ- ja opiskeluperäisen maahanmuuton edistämiseksi sekä osaamistason nostoon. Juuri inhimilliseen pääomaan ei tällä hetkellä panosteta riittävästi, ja kuten edustaja Mikkonen on tässä myöskin nostanut esille, luontopääoman eteen tehtävä työ puuttuu lähes kokonaan. Tosiaan näillä toimilla työikäisten määrä ei kasva ja osaamistaso ei nouse. Luontopääomaa ei riittävästi tässä oteta huomioon.

Myöskin todella huolissani olen tästä hyvinvointialueiden ja ylipäänsä julkisen terveydenhuollon tilanteesta. Kuten tuossa aikaisemmassa puheenvuorossa mainitsin, niin todellakin Pirkanmaan hyvinvointialue on niistä uusista yt-neuvotteluista ilmoittanut ja siellä sanotaan, että se tulee sitten osumaan sinne asiantuntijoihin.

Eilen nostin puheenvuorossani esille myöskin tämän hoitotyön johtamisen tilanteen. Eli aika isoa huolta tämä juuri perustettu hoitotyön verkosto nosti juurikin siitä, että monesti

Punkt i protokollet PR 69/2024 rd

nämä yt:t nyt sitten osuvat sinne hoitotyön professiojohtamiseen ja asiantuntijoihin, jolloin on hyvin vaikea tehdä sitä vaikuttavuustyötä, sitä kustannusvaikuttavuutta edistää siellä hyvinvointialueella, kun sieltä se vastinpari puuttuu. Eli näyttöön perustuvan hoitotyön ja ylipäänsä näyttöön perustuvan soten kehittäminen näyttää karkaavan entistä kauemmas, kun sieltä nyt sitten asiantuntijat, jotka näitä asioita edistäisivät, yt-neuvotteluissa laitetaan pihalle.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Väyrynen.

16.41 Ville Väyrynen kok: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kela-korvauksista sen veran, että minä olen ennenkin käyttänyt puheenvuoron niistä ja kaikista tärkeintä on löytää mekanismi, millä me saadaan siirrettyä sitä potilasmassaa sinne, missä resursseja on, ja tällä hetkellä se näyttäisi olevan yksityispuolella. Sen työkalun pitää todellakin olla semmoinen, että se toimii juuri näin. Se ei haittaa, että sinne menee rahaa, kunhan sinne menee potilaitakin.

Toinen asia, sote-säästöistä: Taas liveä tämä, että säästetään sotesta. Edelleen, tätä on väännetty nyt pitkän aikaa, absoluuttisesti rahaa lisätään. Ajatus on kääntää sitä kuluk kasvua pikkusen lievemmäksi, ja minä olen ymmärtänyt, että se on aina ollut tämän sote-uudistuksen tavoite.

Minua oikeasti kiinnostaisi tietää, miten te ajattelitte tehdä sen silloin, kun sote-uudistusta lähdettiin tekemään, koska se oli erittäin hyvä ajatus. Me kaikki tiedetään, että meillä on tällä hetkellä käytännössä hallitsematon kulujen kasvu, mutta minä en ole nähnyt siellä sisäänrakennettuna sitä ajatusta, millä se oli tarkoitus toteuttaa. Kun sanotaan, että lisätään panostusta perusterveydenhuoltoon, niin se ei sanomalla onnistu — nyt nähdään, mitä tapahtuu hyvinvointialueilla — vaan siinä pitää olla oikeasti joitain konkreettisia suunnitelmia ja etenkin mekanismeja, millä me pystytään sitä ohjaamaan ja vahtimaan.

Vaikuttavuus on erittäin hyvä asia, mutta siihenkään meillä ei ole oikein mitään kansallista keinoa koordinoida sitä. Me nähdään tällä hetkellä 22 hyvinvointialueen tilanne, mitä sisällöissä tapahtuu. Meillä on 22 täysin erilaista lääketieteen, terveydenhuollon maailmaa tällä hetkellä, on sitten keskustelu hoitotieteen johtamisesta tai perusterveydenhuollosta, erikoissairaanhoidosta tai sosiaalipuolesta. Eli meidän täytyy löytää joku työkalu, millä me saadaan tämä tasavertaisesti kaikille kansalaisille, mikä myös oli alun perin tavoite, mutta sekään ei ole toteutunut. Minä toivoisin, että me päästäisiin nyt yksi askel eteenpäin ja ruvettaisiin oikeasti miettimään, miten me saadaan nämä hyvinvointialueitten sisällöt kuntoon, eikä puhuta pelkästään näistä rakenteista. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

16.43 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Pyysin sen takia puheenvuoroa, koska äskeiseen edustaja Väyrysen puheenvuoroon sisältyi kysymys, ja jotenkin koin, että voisin vaikka yrittää siihen vastata.

Kyllähän se keskeinen keino sote-uudistuksessa sekä silloin kun sitä valmisteltiin Sipilän hallituksen aikana... Nykyinen eduskunnan varapuhemies, muistaakseni 19.8. vuonna 2009, itse asiassa ensimmäisen kerran avasi maassamme keskustelun sote-uudistuksen tarpeesta. Sehän oli tilaisuus, jonka silloiset yliopistosairaalat järjestivät, kun oli tämä toimittajille tarkoitettu tilaisuus, jossa silloinen ministeri Risikko otti tämän asian esille, ja pu-

Punkt i protokollet PR 69/2024 rd

huttiin silloin kaksitasoisesta mallista. No en käy näitä kaikkia vaiheita läpi. Ei se tässä ole mitenkään tärkeätä. Mutta se vastaus tuohon edustaja Väyrysen kysymykseenhän on se, että ne kaksi tärkeintä elementtiä siinä olivat suuruuden ekonomia ja integraatio.

Suuruuden ekonomin puolesta puhui erittäin voimakkaasti HUSin talouskehitys. Kun me laitamme kaikkien aikaisempien sairaanhoitopiirien kulukehityksen euroa per asukas 15 vuoden janalle, niin HUS meni aivan tasaista, kun se deflatoidaan. Muissa kasvu oli 35 prosenttia. Eli suuruudella oli nimenomaan vaikutusta tietyissä asioissa. Suuruuden ekonomia ei välttämättä sitten vaikuta siellä perustasolla, siellä aivan niissä ruohonjuuritason palveluissa.

Sitten integraatio on toinen, ja integraatiossahan meillä on useita erilaisia näyttöjä ollut vuosikymmenien varrella niin yksityiseltä kuin julkiselta puolelta.

Yksi parhaita malleja integraatiostahan on ollut se Kelan aikana ylläpitämä omalääkärikokeilu, joka lähti siitä, että neljässä kaupungissa neljä perustason lääkäriä työskenteli lääkärikeskuksissa, ja heillä oli mahdollisuus käyttää hyväkseen siellä olevia erikoislääkäripalveluja yhteiskunnan kustannuksella. Ja se keskeinen tulos oli, että lähetteet erikoissairaanhoidon vähenivät 50 prosentilla. Sehän on aivan järjestyttävä tulos — 50 prosentilla. Se, millä tavalla sitten tapahtuu erikoissairaanhoidossa sen jälkeen kulujen vähentämistä, on toinen kysymys.

Semmoinen hieno sivistyssana kuin inkrementalismi, jonka aikana opin, on usein liitetty erikoissairaanhoidon ja tarkoittaa sitä, että vaikka potilastulva sinne vähenisi lähetteiden vähenemisen myötä, niin löydetään kyllä lääketieteen vaativan kehityksen kautta yhä enemmän ja enemmän tekemistä sitten ihmisten hyväksi, ja näin näyttää tietyllä tavalla olevan. Mutta on lukuisia muita esimerkkejä, eli suuruuden ekonomia ja integraatio.

Mutta nyt ikuisen kiistelyyn siitä, ovatko nämä rahat vähenemässä vai eivät: reaalisestihan niitä ollaan vähentämässä, koska tällä hetkellä suunnitellut lisärahoitukset ovat alle kustannustason kehityksen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen.

16.46 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Kannan huolta hyvinvointialueista ja niiden tilanteesta. Aivan kuten edustaja Hamari tuossa, kun itsekin tulen Pirkanmaalta, kyllä aika kauhulla katselen, minkälaisia tilanteita siellä on. Nimenomaan tuossa edustaja Lindén äsken juuri sen kiteytti, että kyllähän nyt leikataan hyvinvointialueilta ja sitten kun tehdään näitä heikennyksiä esimerkiksi hoitotakuuseen tai vanhustenhoivan hoitajamitoitukseen, niin nämäkin säästöt sitten imetään pois sieltä hyvinvointialueilta. Ei tämä nyt ollenkaan hyvään suuntaan mene. Eikö ollutkin niin, että tutkimuksen mukaan, kun tämän vuoden alusta näihin Kela-korvauksiin tehtiin jo parannuksia, se ei johtanutkaan siihen, että väki siirtyisi sinne yksityisiin palveluihin? Muistan lukeneeni sellaisen tuloksen, että kaiken kaikkiaan hinnat nousivat ja entistä harvempia hoidettiin, eli entistä harvempia ihmisiä hoidettiin entistä kalliimmalla. Mikäs järki tässä on, kun nimenomaan pitäisi nyt tukea sitä julkista terveydenhuoltoa ja tätä kautta tasa-arvoa edistää?

Niin kuin hallitus sanoo, kaikki laarit katsotaan ja säästöjä tehdään, ja pienituloisilta leikataan ja palveluita heikennetään — kyllä nyt luulisi sieltä laarista sellaisiakin rahaeriä löydettävän, joilla ei kuitenkaan ole sitä vastaavaa hyötyä, mitä sillä ajetaan. Tämän vuoksi esimerkiksi sosiaalidemokraatit ovat kovasti halunneet panostaa nimenomaan tänne hy-

Punkt i protokollet PR 69/2024 rd

vinvointialueille ja estää niitä tilanteita, mitä nyt siellä hyvinvointialueilla kohtuuttomasti syntyy, kun hallitus tosiasiallisesti leikkaa niiden rahoitusta muutenkin niukassa tilanteessa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Väyrynen.

16.48 Ville Väyrynen kok: Kiitos! Pari ihan nopeaa kommenttia:

Hoiva on kanssa yksi asia, mikä jatkuvasti toistuu. Tämä on erittäin tärkeä kokonaisuus, ja minä olen ihan samaa mieltä, että meidän pitää ihan pelkästään ikärakenteen muutos huomioiden todella tarkasti katsoa, millä laadulla meidän hoivapalvelut menevät tällä hetkellä.

Sekin on ihan selkeää, että kun nytten hoivamitoitusta pienennetään, me tiedetään faktisesti, että me saadaan hoivapaikkoja auki esimerkiksi Keski-Suomessa. Eli sekään ei ole ihan niin yksipuolinen asia, miten monesti esitetään. Jos meillä ei ole resursseja, niin meidän pitää aina miettiä, miten käytetään entistä paremmin ne niukatkin resurssit, mitä on. Fakta on tällä hetkellä se, että kun me lasketaan mitoitusta, me saadaan hoivapaikkoja auki eli me pikkuisen saadaan palveluja silloin paremmiksi.

Kela-korvauksesta edelleen: Olen aina sanonut, että se on instrumenttina hyvä, kunhan se saadaan toimimaan silleen kuin me tavoitellaan. Siitä kannattaa mieluummin keskustella, miten se toteutetaan. Kaikessa meidän päätöksenteossa seuranta on kaikista tärkeintä. Meidän pitää tehdä joku päätös seurata, miten se toimii, ja jos se toimii epätoivotulla tavalla, sitten meidän pitää tehdä jotain muuta. Se koskee ihan yhtä lailla Kela-korvauksia. Koko ajan seurataan, mitä siellä tapahtuu. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hamari.

16.49 Lotta Hamari sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä tuli edustaja Väyrysen puheenvuorossa hyviäkin asioita juuri tästä seurannasta ja arvioinnista ja myöskin siitä, että Kela-korvausjärjestelmää olisi voinut jollakin muulla tavalla vielä kehittää eli kohdentaa jollakin tavalla niille kriittisille aloille.

Mutta siis tähän sanoitte, että kulujen kasvu on hallitsematonta, ja varmasti voi tältä vaikuttaa, mutta kyllähän tämä huoltosuhde ja myöskin työntekijäpula ovat olleet meillä tiedossa jo kauan, ja niihin meidän pitäisi puuttua. Myöskin väestön ikääntyminen on ollut tiedossa. Mutta emmehän me tosiaan sieltä voi säästää, vaan kyllä meidän ikääntyneet täytyy arvokkaasti hoitaa, ja kulut kasvavat, koska se palvelutarve kasvaa.

Perusterveydenhuoltoon sitten taas olisi voitu panostaa esimerkiksi sillä tavalla, että kiireämpi hoitotakuu olisi jätetty voimaan, koska jos yleiskatteellisen rahoituksen puitteissa sitten ei voi korvamerkitä perusterveydenhuoltoon rahoitusta, niin esimerkiksi tämä olisi ollut yksi keino nimenomaan vahvistaa perusterveydenhuoltoa, ja sen takia minun on hyvin vaikea ymmärtää, miksi siitä nyt peruutellaan. Nyt vähän turhaan painottuu se kustannusten kasvun hillintä, kun nimenomaan sote-uudistuksella oli myös muita tavoitteita.

No, sitten taas tähän, mitä keinoja sitten olisi sen vaikuttavuuden parantamiseen, niin esimerkiksi tällainen näyttöön perustuvan terveydenhuollon malli löytyy JBI:n sivuilta. Siellä on viisi osa-aluetta, mitkä siihen liittyvät: Siellä on muun muassa suositustyö, jota meillä arvokkaasti tekee muutamia tahoja, mutta tokihan sielläkin resurssit ovat olleet kiiperässä tilanteessa jonkin aikaa. Pitäisi tehdä enemmän järjestelmällisiä katsauksia ja kustannusvaikuttavuusarvioita, ja sitä näyttöä pitäisi levittää aktiivisesti — sehän ei itsestään

Punkt i protokollet PR 69/2024 rd

sinne siirry, kun koko ajan tulee jatkuvasti uutta tutkimustietoa. Sitä tutkimustietoa ja näyttöä pitäisi integroida sähköisiin potilastietojärjestelmiin, jotta sieltä saa aina muistutuksia, ja ei pitäisi olla yksittäisen työntekijän vastuulla perehtyä suosituksiin — totta kai näinkin on, mutta kyllä sen pitäisi olla siellä järjestelmän tasolla. Ammattihenkilöitä pitäisi kouluttaa tietysti jatkuvasti, ja implementointiosaamista pitäisi kasvattaa ja totta kai huomioida konteksti, mihin niitä suosituksia viedään. Muutosta pitää myöskin tukea ja prosesseja ja lopputulosmuuttujia arvioida, kuten tässä aikaisemminkin oli jo puhetta. Ja tietysti laaturakisterit ovat hyvä asia, ja niistä tulee jatkossakin pitää kiinni.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

16.52 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Jäin pitkälti seuraamaan tätä lisätalousarviokeskustelua, mutta kun tässä nyt kuitenkin nousivat esille hyvinvointialueiden rahoitusasiat: Minulla on tässä työpöytäni laatikossa julkisen talouden suunnitelma, ja kyllä siinä taulukossa, joka siellä on sivulla 56, osoitetaan hyvin yksiselitteisesti, millä tavalla se valtion rahoitus vähenee. Vuodelle 25, siis ensi vuodelle, on suunnitteilla 26 152 miljoonaa euroa, seuraavalle vuodelle 230 miljoonaa vähemmän, sitä seuraavalle vuodelle 400 miljoonaa vähemmän ja sitä seuraavalle vuodelle 300 miljoonaa vähemmän. Tämähän on vähenevä taulukko, mutta niin kuin olen täällä aiemmissa keskusteluissa tuonut esille, näitä voidaan tulkita kovin monella tavalla, koska rahoitukseen tämän lisäksi tulee myös edellisten vuosien alijäämäkorjauksia, ja sitten tuo oli vuoden 24 rahassa. Siinä ei ollut sitten inflaatiotarkistusta mukana.

Jätän tämän asian nyt sikseen, ja haluan tässä nyt todeta, että me kaikki tiedämme, että hyvinvointialueilla on nyt järjestyttäviä ongelmia. Mistä ne ongelmat johtuvat? No, se on laaja kysymys, mutta olennaisin asia siinä on se, että kun vuonna 23 tuli koko maassa se 1,4 miljardia alijäämää ja se summa annetaan ensi vuonna sitten alueille jälkikäteisrahoitukseksi, niin tämähän tarkoittaa käytännössä sitä, että kun vuoden 26 loppuun mennessä täytyy talous tasapainottaa, niin siellä vuonna 26 ei saa laskea hyväksi tätä vuoden 24 eli nyt tänä vuonna tulevaa alijäämää eikä tietenkään vuonna 25 tulevaa alijäämää, jos sitä tulee, eikä vuonna 26 tulevaa alijäämää. Eli johtuen siitä, että se jälkikäteisrahoitus tulee kaksi vuotta myöhemmin ja sitten yhdeltä vuodelta pannaan se poikki, mihin mennessä pitää olla tasoitettuna, niin sieltä tulopuolelta puuttuu kahden vuoden jälkikäteisrahoitus, ja se on niin järjestyttävä summa, että kaikki alueet ovat joutuneet sen takia vaikeuksiin. Tämähän on se asian ydin, ja tämän on pitkälti, jos nyt näin sanon, valtiovarainministeriö linjannut, että näin se pitää tehdä, koska alueille ei anneta muuten lainaa, ellei tällä tavalla tehdä. Miksi kunnat saavat käyttää neljä vuotta taloutensa tasapainotukseen mutta hyvinvointialueet vain kaksi vuotta? Tässä on se vika.

Jätän nyt näiltä osin tämän keskustelun, enkä lähde edes nyt tähän Kela-korvauskeskusteluun. Meillä tulee varmaan siihen myöhemminkin mahdollisuuksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Krista.

16.55 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! No, minä ajattelin nyt vähän tähän sote-keskusteluun kuitenkin lähteä, koska se on kuitenkin niin valtavan iso kysymys. Jos mietitään niitä palveluita, mitä kansalaiset tarvitsevat, niin kyllä ne sote-palvelut ovat tavaltaan se ykkösjuttu. Ja se, että hoitoon pääsee riittävän nopeasti ja sitä löytyy ja se on laa-

Punkt i protokollet PR 69/2024 rd

dukasta, on se asia, mikä ihmisiä kiinnostaa. Sen takia tietysti, niin kuin tässä tuli esille, tämä koko sote-uudistus on ollut tarpeen, ja se yhteinen ajatus siitä, että me saataisiin sitä painopistettä sinne perustasolle, on ihan oleellinen. Mutta jotenkin minusta tässä ehkä nyt unohtuu se, että sitä siirtoa ei voi tehdä yhdellä kertaa. Samanaikaisesti kun sitä painopistettä pitää sinne saada, pitää huolehtia, että nekin, jotka ovat jo tavallaan siellä raskaamman hoidon tarpeessa, hoidetaan. Sehän tarkoittaa sitä, että sen takia tarvittaisiin niitä lisäsatsauksia siihen alkuun.

Tässä kyllä ollaan nyt tilanteessa, kun rahoitusta hyvinvointialueilta on leikattu, tai se vähenee siihen tarpeeseen nähden oleellisesti, että siellä mietitään semmoisia säästötoimenpiteitä, jotka tulevat myöhemmin maksamaan ihan valtavan paljon. Sen takia olen ihmetellyt sitä, että edes tätä lisäaikaa hyvinvointialueiden budjetin alijäämän kattamiselle ei ole hallitus halunnut antaa, koska nyt tässä todellakin osittain joudutaan tekemään tietoisestikin sellaisia leikkauksia, joista jo tehtäessä tiedetään, että ne ovat typerä ja ne tulevat myöhemmin paljon kalliimmaksi. Kyllähän tämän hoitotakuun muuttaminen on myös konkreettisesti sellainen, koska ne säästöt, mitä sillä ajatellaan saavutettavan, tietysti käytännössä tarkoittavat vaan sitä, että sitten saadaan sairaampia ja lisäongelmallisempia ihmisiä avun piiriin siinä vaiheessa, kun se avunsaanti on pitkittynyt.

Ja kyllä itsekin ihmettelen tätä tässä kohtaa Kela-korvauksiin satsaamista samanaikaisesti, kun hyvinvointialueilta leikataan. Tässä tietysti edustaja Väyrynen nosti esille sen, että sitä järjestelmää pitäisi muuttaa, mutta kun tässä ei nyt sitten kuitenkaan olla sitä muuttamassa. Samalla olisi pitänyt tehdä myös ne muutokset tässä, eikä vaan siihen nykyiseen järjestelmään rahaa laittaa niin, että se aidosti sitten edes kohdistuisi fiksusti ja olisi vaikuttavaa. Valitettavasti nämä esitykset, mitä hallitukselta on tullut, eivät kyllä nyt vakuuta. Kyllä se huoli varmasti ihan kaikilla alueilla on se, miten niitä palveluita voidaan turvata ihmisille, jotka niitä tarvitsevat.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Väyrynen.

16.58 Ville Väyrynen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! En halua pitkittää tätä sen enempää, mutta vielä ihan yksi puheenvuoro tähän kokonaisuuteen.

Hoitotakuussa nyt mennään siis samalle tasolle kuin missä mentiin koko viime hallituskausi eli kolmeen kuukauteen, ja se ei ole siis millään lailla minimi, vaan se on maksimi. Eliikä annetaan pelivaraa tässä tilanteessa, jossa oikeasti resurssien käyttöä joudutaan kohdentamaan. Ei ole missään nimessä tavoiteltavaa, että kaikki joutuvat odottamaan sitä hoitoa kolme kuukautta, mutta pitää muistaa, että me laskettiin hoitotakuuta kolmesta kuukaudesta viime syksynä, tämän hallituskauden aikana. Eliikä koko viime hallituskausi mentiin sillä kolmella kuukaudella.

Toinen asia: Edustaja Lindén otti minun mielestäni erittäin hyvin esille, että se, mikä on semmoinen sisäänkirjoitettu mahdollisuus sote-uudistuksessa, on nimenomaan se integraatio, perusterveydenhuolto ja erikoissairaanhoido. Siihen nähden vähän ihmettelen sitä, että jotenkin tuntuu, että on entisestään kärjistynyt tämä perustason ja erikoistason välinen kuilu keskusteluissa, kun meidän pitäisi ajatella niitä kokonaisuuksia, kotoa kotiin.

Nämä hyvinvointialueetkaan eivät ole ihan yhteismitallisia siinä, miten rahat ovat jakautuneet. Esimerkiksi Keski-Suomessa on vähän vastaava tilanne kuin mikä on ollut Helsingissä, että 2013—2020 erikoissairaanhoidon kuluihin ei ole tullut absoluuttisesti euron euroa lisää per capita, ja se on ollut 17 prosenttia alle valtakunnallisen keskitason, itse asiassa

Punkt i protokollet PR 69/2024 rd

kustannustehokkaimpia sairaanhoitopiirejä siinä mielessä. Ja taas perustasolla meillä on mennyt melkein 30 prosenttia yli. Eli nämä eivät ole yhteismitallisia. Sen takia minä toivoisin, että me enemmän ajateltaisiin niitä sisältöjä, joihin esimerkiksi erikoissairaanhoitossa Keski-Suomessa on jo kymmenen vuotta sitten kajottu ja laitettu ne kuntoon.

Meillä on hirveän paljon... Se minun lempiesimerkkini ADHD-potilaista on tämä, että meillä on kansallisesti — niin kuin edustaja Hamari sanoi, että kaiken pitää perustua näyttöön, niin kuin minun mielestäni pitääkin — näyttöä siitä, että ADHD:ta on viidestä seitsemään prosenttiin 10—12-vuotiailla lapsilla. Meillä on tässä maassa hyvinvointialueita, joissa lääkitys on 20 prosentilla, ja meillä on hyvinvointialueita, missä se on kuudella prosentilla. Se kertoo siitä, että meidän sisällöt eivät ole kunnossa, ne eivät ole tasavertaisia. Ja se on se paikka, mistä me saadaan sitä kustannusvaikuttavuutta, tehokkuutta ja todennäköisesti myös niitä kustannussäästöjä.

Me voidaan saivarrella täällä numeroista. Niin kuin edustaja Lindén sanoi, se on tietyllä tavalla tämmöistä poliittista pingpongia, missä me ei koskaan päästä vastauksiin. Ajatus on se, että sieltä sisällöistä ne säästöt ja kustannustehokkuus ja kustannusvaikuttavuus loppujen lopuksi tulevat. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Hoskonen.

17.00 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Vain yksi huomio osaltani tähän lisätalousarviokeskusteluun.

On erittäin huolestuttavaa kaikilla mittareilla mitattuna se, että Suomen kansantalous menee kolinalla alamäkeen. Me saamme tehdä näitä lisätalousarvioita ja korjaavia talousarvioita ja vaikka mitä loputtomiin, ellemme puutu tähän kustannusautomaattiin, mikä Suomessa pyörii. Energian kallistaminen tälle tasolle, millä nyt olemme, on aiheuttanut valtavan hädän yrityksissä. Katsokaapa vaikka: Jos haluatte semmoisen joka paikkakunnalla näkyvän oman huomion tai lyhyen tutkimuksen tehdä, niin käykääpä katsomassa iltaisin oman lähialueenne kauppakeskuksessa tai kaupassa, mikä se nyt sattuu olemaan — täällä Helsingissä niitä on enemmän, tuolla maaseudulla vähemmän. Sen huomion olen joka paikkakunnalla tehnyt — olen aika monella paikkakunnalla käynyt — että kaikkialla hiljenee kaupankäynti. Miksi? Koska näillä älyttömillä veroratkaisuilla ja energiapolitiikalla meidät Suomessa on tietoisesti ja tahallisesti ajettu tähän tilaan, missä Suomessa nyt olemme. Se on syönyt ostovoimaa. Kaikkien niiden pientä eläkettä ja pientä tuloa saavien ihmisten ostovoima on lähes kokonaan hävinnyt. Heillä ei ole varaa. Jos pientä eläkettä nauttivan ihmisen sähkölasku, minkä hän saa tämmöisenä aikana, kun sähkölaskukin on tällä keinoin onnistuttu pilaamaan, on 700 euroa, niin mitä hän ostaa kaupasta? Hän ostaa vain ja ainoastaan näkkileipää ja kauraryyniä, niin että pystyy seuraavaan eläkkeeseen asti elämään. Itse me olemme tämän päänsäryn aiheuttaneet. Tämä on sellaista politiikkaa ollut viimeiset 15 vuotta, kun olemme tuottavuutta laskeneet, hupputaneet rahaa kaiken maailman hullutuksiin, joilla ei ole mitään tekemistä. Esimerkiksi ilmastonmuutokseen menneet rahat menevät siinä mielessä täysin hukkaan, että Suomihan on hiilineutraali maa. Sillä promillen osuudella, mikä ilmastonmuutokseen Suomen osuus on päästöistä, me emme voi tehdä yhtään mitään. Vaikka heittäisimme kaiken kansallisvarallisuuden menemään, silti ei pysty tekemään mitään. Eli näitä lisätalousarvioita saamme tehdä ihan loputtomiin, ellei järki palaa tähän taloon.

Punkt i protokollet PR 69/2024 rd

On tässä yksi hyvä puoli, arvoisa rouva puhemies — lopuksi sanon senkin: Ulkoiset voimat sekä luottoluokittajat ja markkinat tulevat asettamaan Suomelle lisää järkeä. Jos oma järki ei riitä, niin se opetetaan sitten kantapään kautta. Ja Tuntemattoman sotilaan Ville Koskelaa lainatakseni lopuksi, arvoisa puhemies, se on sitten isomman riesan tie se.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

17.03 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Joudun tässä vielä ihan itsellenikin oikein perustelemaan, miksi vielä nyt osallistun tähän tärkeään talouskeskusteluun, joka on pyörinyt viime kysymyksissä vähän terveydenhuollon ympärillä. Se johtuu siitä, että meidän valtion budjetin 88 miljardin menoista itse asiassa melkein puolet on sosiaali- ja terveyspalveluiden tai sosiaaliturvan menoja. 25 miljardia euroa on siellä valtiovarain pääluokassa hyvinvointialueille ja sitten STM:n budjetti 16 miljardia. Se on käytännössä 41 miljardia, joka on melkein puolet koko valtion budjetista.

Nyt meillä on käsittelyssä lisätalousarvio, jossa näihin asioihin, joista me nyt olemme tässä viime hetkinä keskustelleet, ei ole ollut juurikaan rahoitusmuutoksia, mutta siinä lisätalousarvio ykkösessä, joka meillä oli muutama kuukausi sitten, vähennettiin hyvinvointialueiden rahoitusta 37 miljoonalla eurolla. Miksi? No, sitä en käy tässä nyt läpi. Se liittyy siihen viime marraskuun 18. päivän kuntatalouden kriisiin, jossa valtio lähti välittömästi ja nopeasti helpottamaan kuntia mutta ei lähtenyt helpottamaan hyvinvointialueita vaan jätti sinne sen vähennyksen, joka toki oli paljon pienempi kuin kuntiin kohdistuva vähennys.

Mutta tähän, mistä tässä ihan hetki sitten keskustelimme: Kun tehokkuus ja tuottavuus erikoissairaanhoidossa kuitenkin muodostavat 40 prosenttia hyvinvointialueiden rahoituksesta, niin Suomessa on vuodesta 98 lähtien ollut erittäin hyvät aikasarjat eri sairaanhoitopiirien ja sairaaloiden tuottavuudesta. Siellä on kolme sairaanhoitopiiriä ja niiden keskussairaala ollut yleensä kärjessä: Päijät-Häme, Pohjois-Karjala ja Keski-Suomi. — Tuottavuus siis nimenomaan, kun tarkoitetaan, millä rahalla saadaan aikaiseksi se, mikä saadaan.

Kun itse mainitsin tässä esimerkkinä HUSin, niin HUS ja sen sairaalat Hyvinkäätä lukuun ottamatta — joka oli itse asiassa kaikkein tehokkain tai tuottavin sairaala Suomessa pitkälti sen hyvän johtamisen ansiosta, en ota sitä itselleni vaan Asko Saarelle, joka siellä toimii sairaalan johtajana, ja kysymys oli pitkälti siitä, että siellä oli juuri oikein valittu se tuotantopaletti, jos näin voidaan sanoa, oli jätetty se kaikkein vaativin hoito HYKSiin eikä otettu sitä sinne omaan sairaalaan vaan keskityttiin semmoiseen tehokkaaseen erikoissairaanhoidon — pitivät kustannuskehityksensä kurissa, mutta se ei ole aivan sama asia kuin tuottavuus. Tuottavuus on se, mitä rahalla saadaan aikaiseksi. No, tämä nyt ihan tässä yhteydessä.

Nämä ovat äärimmäisen tärkeitä asioita, ja on hyvä, että näistä keskustellaan. Yhdyn siihen näkemykseen, että tällainen vertailu eri alueiden välillä on äärimmäisen tärkeää. Aikanaan havaittiin, että lääkekorvauksissa Keski-Suomessa, siis muutama vuosikymmen sitten, astmalääkkeiden käyttö oli kolminkertaista verrattuna muuhun Suomeen. Se johtui paikallisesta hoitokäytännöstä. Edustaja Väyrynen mainitsi nämä ADHD-lääkitykset, ja tässä on ollut muita esimerkkejä. Tiettyjä korva-, nenä- ja kurkkutautien leikkauksia tehtiin kymmenen kertaa enemmän jossakin sairaanhoitopiirissä kuin toisessa. Varsinais-Suomessa poistettiin kohtuja, suonikohjuja, kitarisoja ja nielurisoja 20 prosenttia enemmän kuin muussa Suomessa eivätkä ihmiset olleet sen sairaampia näitten suhteen. Informaatio-ohjauksella ja tämmöisellä tehokkuusohjauksella nämä asiat pitää saada kohdalleen.

Punkt i protokollet PR 69/2024 rd

Huomasin, että tässä ei kello kulje, mutta lopetan puheenvuoroni siitä huolimatta nyt.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Joo, me ajateltiin näin juhannuksen kunniaksi antaa teille koko ilta aikaa. [Naurua] — Mutta nyt taitavat olla puheet puhuttu.

Riksdagen avslutade den allmänna debatten och avbröt behandlingen av ärendet.